

COMMEMORACIÓ DEL 70e ANIVERSARI DEL NAIXEMENT DEL CERAMISTA MARTÍ ROYO. PETITA MEMÒRIA

Joan Carnicer Torrent

Resum: Memòria de les activitats realitzades pel Centre d'Estudis d'Altafulla durant l'any 2019 per tal de commemorar el 70e aniversari del naixement del ceramista Martí Royo Tàrraga.

Paraules Clau: Martí Royo, ceràmica, Centre d'Estudis d'Altafulla.

Résumé: Mémoire des activités réalisées par le Centre d'Estudis d'Altafulla pendant l'année 2019 afin de commémorer le 70e anniversaire de la naissance du céramiste Martí Royo Tàrraga.

Mots clé: Martí Royo, céramique, Centre d'Estudis d'Altafulla.

Introducció

Com que la memòria és fugissera i, els fulls volants, els cartells, programes de mà, retalls de premsa o altres recordatoris efímers al voltant de qualsevulla celebració, es dispersen i *s'escampen per la nit freda de l'oblit*, talment com les fulles mortes a la cançó d'Yves Montand, hem cregut convenient aportar aquest breu article a tall de crònica del que ha estat allò que hem anomenat “Martí’70”, una sèrie d’actes i activitats per commemorar el 70e aniversari del naixement del ceramista Martí Royo, mort el 1997.

La seva biografia està escrita i publicada¹, i allà pot acudir qui desitgi informar-se sobre la seva vida, el seu quefer i la seva obra, perquè és l’estudi més complet —i potser l’únic d’aquest abast— que ha vist la llum. Però això no priva que en puguem donar una brevíssima síntesi biogràfica.

¹ Rosés Cavallé, Assumpta: Martí Royo. *Ceramista i escultor. La terra i el foc: un entorn creatiu*. Tarragona: Diputació de Tarragona.

Martí Royo Tàrraga va néixer a l'Hospitalet de Llobregat el 20 de gener del 1949; als quatre anys els seus pares tornaren a Altafulla, d'on era la família paterna, i aquí finí el 18 de juliol del 1997.

Ceramista per vocació —desvetllada en la seva primera infància—, tingué una carrera prolífica: fou un treballador incansable i un investigador tenaç en allò que havia triat que fos la seva forma de viure, la seva manera de ser i d'estar al món: el contacte amb el fang, la ceràmica.

Inicià la seva formació a l'Escola-Taller d'Art de la Diputació de Tarragona —on tingué per mestre l'escultor Lluís Saumells— i la continuà a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona, on la compaginà amb la feina d'ajudant de l'escultor Joan Rebull.

Fou un innovador en el concepte de la ceràmica i un dels introductors —a Catalunya i a l'Estat espanyol— de la tècnica oriental del *raku*. Constructor de forns, experimentador de matèries, cercador de textures, perfeccionista, visceral, apassionat, noble i lleial. Reposi en pau.

Any Martí'70

El detonant d'aquesta commemoració és ben senzill d'explicar i ben senzill d'entendre: Quan Martí va morir l'any 97, Altafulla comptava amb uns 2.500 habitants; ara, s'acosta als 5.500. Dit així a l'engròs, hi ha unes 3.000 persones que no el van conèixer; i de les que tingueren ocasió de tractar-lo, unes 400 han mort i els més de 600 menors d'aleshores no en poden guardar gaire o cap record.

Resumint: els/les que compartiren veïnatge i amistat o coneixença representen potser menys de la quarta part de la població altafullenca del 2019.

Conscients d'aquesta realitat, sorgeix el propòsit d'actualitzar la seva memòria i fixar-la en el veïnat actual d'Altafulla, aprofitant la coincidència del setantè aniversari del seu natalici. Benvingut sigui l'atzar.

El primer que es va pensar és que mereixia figurar a la Viquipèdia. S'acudí a Assumpta Rosés, la seva biògrafa i autora del llibre referenciat, treball de recerca Beca Lluís M. Saumells 2008-2010 de la Diputació de Tarragona. La historiadora de l'art s'encarregà d'elaborar el text i donar-lo d'alta al sistema, amb les dificultats pròpies de tota primera vegada. Esforç que el Centre d'Estudis agraeix.

El 20 de gener, data del seu naixement, va tenir lloc l'acte de presentació pública de la iniciativa —secundada pel Cercle Artístic d'Altafulla— al local del Centre, completament ple, amb persones al vestíbul i al defora; una imatge ben poc freqüent. Amb l'obertura per part del President de l'entitat, Josep Magriñà, i la salutació de la regidora present, Marisa Méndez-Vigo, es donà pas a la glossa, farcida de detalls, de l'escriptor i periodista Xavier Garcia, amic de l'homenatjat i autor

del llibre “Homenots del Sud”, en el què li dedica un capítol. A continuació, qui subscriu presentà les idees i propostes elaborades per dotar de contingut la celebració, cloent-se l’acte amb la projecció d’una entrevista que l’humorista gràfic Napi (José-Manuel Álvarez Crespo), li va fer per a Tàrraco-Visió, digitalitzada i editada per Bruno Salter.

No ha estat aquesta l’única recuperació audiovisual. De l’arxiu particular de Josep M. Recasens Sanromà, soci del Centre, membre de la Junta i amic, s’han rescatat més imatges de vídeo que, digitalitzades i editades també per Bruno Salter, conformen set o vuit reportatges gràfics d’altres tants moments del Martí treballant. Del mateix arxiu procedeix el vídeo de la inauguració del monument al Pilar de 8, l’any 1989.

En ocasió de les Jornades dels Centres d’Estudis de parla catalana, celebrades a Cervera, el Centre hi estigué present amb una pancarta de 100 x 70 cm. amb informació completa del projecte “Martí’70”, a expenses de l’Institut Ramon Muntaner.

Semblantment, i per iniciativa de l’Ajuntament d’Altafulla, s’instal·laren quatre tòtems de 180 x 95 cm a altres tants indrets concorreguts de la vila, amb contingut informatiu i divulgatiu al voltant de la vida i obra del Martí i també de la celebració.

Per Sant Jordi aparegué el conte “Martí i el fang”, escrit per la novel·lista i poetessa altafullenca Anna Muntaner. D’una conversa entre els quatre elements -terra, aigua, foc i aire- en resulta un relat biogràfic del personatge, adreçat a un públic infantil (amb l’ajuda de pares o algú o altre adult, segons l’edat). El text l’il·lustren sis obres de sis artistes locals: Isaac Muñoz (Leim), Laura Pijuan, Marcel Socias, Marta Balaña, Salvador Anton i Sió Virgili. Se’ls proposà que el seu treball reflectís alguna sensació o sentiment que la vida, l’obra o algun dels valors del Martí els pogués inspirar. No es podia esperar més que un resultat dispar, com així va ser, enriquint d’aquesta manera la diversitat de la publicació. Escampades pel text, unes emoticones realitzades per l’artista Salvador Anton donen un aire actual a la presentació; unes fotografies de Josep Borrell Garciapons, al final, mostren en imatges les obres que s’esmenten en el decurs del text, i un petit vocabulari aclareix algunes de les paraules utilitzades.

Se n’editaren 2.200 exemplars, que foren costejats per l’Ajuntament d’Altafulla i el de Vespella de Gaià, obsequiant-se amb un exemplar del conte a cadascun dels alumnes i professors de tots els nivells del cens escolar altafullenc i vespellenc (uns 1.500). Se’n feren vuit presentacions i es formà un grup de mestres jubilades que les continuaren, aula per aula, en tots els centres escolars.

Per les mateixes dates sortí a la llum un imant rígid de 60 x 96 mm amb una fotografia del monument al pilar, obra de Josep Borrell Garciapons, pensat per comercialitzar i ajudar a sufragar les despeses que la celebració ocasionés. Aquest fou també el propòsit de la campanya de micromecenatge que s’endegà, la qual aconseguí 82 adhesions. Una aportació única de deu euros per la què es rebia a canvi el material

que s'edités —el conte, l'imant i el plànol— i s'apareixia en el programa de mà de l'exposició.

L'últim acte —en principi— de Martí'70 fou l'exposició que es muntà al Fòrum, oberta al públic del 6 al 18 de juliol. Curiosament, 50 anys abans, pel juny-juliol de 1969, Martí feia la seva estrena en el món de l'art en el mateix indret. Volgudament, no fou una exposició de ceràmica; tal i com resava el títol del programa editat a l'efecte —*Martí Royo. El veí, l'artista*—, la mostra del Fòrum pretenia oferir una imatge del Martí més proper. S'hi exposà obra, naturalment, però també una col·lecció força completa de catàlegs d'exposicions seves, cartells, dibuixos infantils, premsa, llibres, gravats, audiovisuals, les maquetes del pilar de vuit, el gegant bruixot i els dos capgrossos per ell realitzats i vuit màscares de carnaval de gran format.

El 6 de juliol, després de les paraules inicials del president de l'entitat, Josep Magriñà, i del co-alcalde, Jordi Molinera, es presentà a la plaça de l'Església el plànol "La petjada de Martí Royo a la via pública d'Altafulla". El document en qüestió és un plànol a l'ús, de 70 x 35 cm, amb les fotografies i les ubicacions de les 44 peces seves detectades que estan en llocs públics (o privats) però observables per tothom. Això, a l'anvers. En el revers, una extensa biografia en cinc llengües, amb traduccions de Dominique Pinard (francès), Terry Croft (anglès) i Sibylle Strodthoff (alemany), reproducció de les tapes d'una dotzena de catàlegs, quatre fotos personals i una mostra-galeria d'obra seva de diferents èpoques i estils. Les fotografies de l'obra al carrer, de Josep Borrell Garciapons, el seu darrer fotògraf de capçalera, i, les del revers, de diferents autories (Gemma Soldevila, Maria Noguera, Assumpta Rosés...).

L'Ajuntament d'Altafulla col·laborà comprant el 40% de l'edició a preu de cost.

Mentre l'exposició s'inaugurava, a la plaça de l'Església hi tingueren lloc tres cuïtes de raku a càrrec de la ceramista vilafranquina Montse Llanas. Qui així ho va voler, va poder esmaltar —i més tard endur-se— una de les 30 peces que duïa preparades la ceramista, que van ser cuïtes davant del públic assistent.

L'exposició, si hem de ser crítics, va mancar de metodologia i de professionalitat en la presentació (cartells amb el nom i característiques tècniques de cada cosa exposada), però l'entitat no compta amb recursos humans suficients per abastar el que convindria.

Dels propòsits inicials, només un no s'ha materialitzat a l'hora de redactar aquestes línies: la creació d'un Arxiu digital Martí Royo, consultable per Internet; però quan surtim a la llum confiem que ja estarà operatiu. El seu contingut, en la mesura del possible, serà: catàlegs complets d'exposicions —individuals i col·lectives—, cartells, reculls de premsa, dibuixos infantils, escrits i d'altres —derivats de les seves relacions amb les entitats locals—, llibres, un enllaç a la Viquipèdia i vídeos i fotografies. També es té intenció d'encabir-hi fotografies de peces no inventariades en

l'extens catàleg (530 obres) del llibre d'Assumpta Rosés. Òbviament, també el conte i el plànol.

L'exposició es clausurà el 18 de juliol, coincidint amb la data de la seva mort, i, amb ella, "Martí'70" s'acabava.

Tanmateix, i fora de les previsions inicials, se'n torna a parlar per la Festa Major de sant Martí, per l'escaïença del trentè aniversari de la inauguració del monument al Pilar de Vuit. L'Ajuntament d'Altafulla ha decidit reeditar el llibret "Ets i uts del Pilar de Vuit", escrit per qui subscriu i publicat a finals de 1989 dins la col·lecció *L'Oliverot*. Serà una reedició facsímil que comptarà amb l'afegit d'un Pòrtic elaborat per Fonxo Blanc, afeccionat i gran coneixedor del món casteller. Un dels capítols d'aquest treball és el seguiment de la construcció del monument. Al voltant d'aquesta reedició hi haurà d'altres actes: una exposició amb tot el material generat per la inauguració i una pancarta de 3 x 1 m. amb seixanta fotografies d'aquella diada (12.11.1989) i una xerrada on es presentarà de manera oficial el vídeo d'aquella jornada memorable.

El cost econòmic de Martí'70 ha sigut, en números rodons, de 4.800 euros. Tot plegat ha estat possible perquè s'han sumat moltes voluntats: d'una banda les aportacions directes dels Ajuntaments i, de l'altra, les del micromecenatge; sumem-hi la col·laboració de la Parròquia a través del Fòrum i la de qui va cedir peces per a l'Exposició; i, finalment, la d'aquelles persones amb nom i cognoms que han generat tot el que s'ha dit i materialitzat. Una empresa 100% altruista. Gràcies.